

10.2.2016

Eduskunta
Sivistysvaliokunta

Lausunto hallituksen esityksestä 121/2015 vp laiksi ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä

Suomen Taiteilijaseura kiittää tilaisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä.

Lakiesityksen keskeisin perustelu on perustuslain 80.1 §:n vaatimus säätää lailla yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Suomen Taiteilijaseura pitää tärkeänä sitä, että esitettävällä lailla nostetaan sääntely asetuksesta lain tasolle ja näin vahvistetaan taiteilijoiden asemaa ja tunnustetaan valtion ylimääräinen taiteilijaeläke todellisenä taiteilijan tulonmuodostuksen osana.

Sisällöllisesti lakiesityksellä ei juuri muuteta nykykäytäntöä. Valtion taidetoimikunta antaisi edelleen eläkkeen myöntäjälle päätöstä edeltävän lausunnon, vaikka myöntöpäätöksen tekotoimivalta siirtyisi opetus- ja kulttuuriministeriöltä Taiteen edistämiskeskukselle. Päätöksenteon prosessin säilyminen luottamuksellisenä ja puolueettomana sekä siihen osallistuvien Taiken virkamiesten virkavastuu on tärkeää tunnistaa myös jatkossa. Päätösprosessin eteneminen ja vertaisarvioinnissa sovellettavat kriteerit sekä esittelevän virkamiehen toimenkuvan kuvaus olisi Suomen Taiteilijaseuran näkemyksen mukaan aiheellista sisällyttää lain perusteluihin.

Hallituksen esityksen luonnoksessa säilytetään nykyisin sovellettavan asetuksen kieltä myöntää eläkettä taiteilijalle, joka ei ole täyttänyt kuuttakymmentä vuotta, ellei tähän ole erityistä syytä. Taiteilijaseuran edustamien ammattikuvataiteilijoiden aseman kannalta erityisen syyn perustelema mahdollisuus varhaisempaan eläkkeeseen on tärkeä. Kuvataiteilijan työn fyysisyyden vuoksi ammattikuvataiteilijan työskentelyedellytykset saattavat olla jo kuuttakymmentä vuotta varhaisemmalla iällä heikentyneet niin, että eläkeoikeuteen on perusteltua olla mahdollisuus.

Valtion ylimääräisillä taiteilijaeläkkeillä on kuvataiteilijoiden ja muiden vapaiden taiteen ammattilaisten toimeentulolle erityinen merkitys, sillä työtä tehdään harvoin työsuhteessa. Kuvataiteesta puuttuvat työllistävät rakenteet, ja valtion kulttuurituki valtioneosuusjärjestelmän muodossa ei työllistä kuvataiteilijoita samalla tavoin kuin VOS-laitosten työsuhteisia taiteilijoita (musiikki- ja teatterialan ammattilaiset). Niinpä kuvataiteilija nauttii harvoin työperustuisesta eläkkeestä. Kuvataiteilijan toimeentulo koostuu teosmyynnistä, tekijänoikeuskorvauksista, apurahoista ja satunnaisista palkkatuloista (esim. opetustehtävistä), joten palkansaajan eläkettä ei juurikaan kerry.

Helsingissä 10.2.2016

Suomen Taiteilijaseura – Konstnärsgillet i Finland ry.

Toiminnanjohtaja Kirsi Korhonen